

TXILE, ARGENTINA ETA URUGUAIKO BIDAIAREN BERRI

Henrike Knörr

2004ko abenduaren 14an,

1. Azaroaren 9tik abenduaren 2ra Txilen, Argentinan eta Uruguain izan naiz. Helburu nagusia Rosario hirian (Argentinan) egin zen *III Congreso Internacional de la Lengua Española* delakoan Euskaltzaindiaren izenean parte hartzea zen, Akademiak horrela erabakirik. Biltzar hori, Gaztelaniaren Erret Akademiak eta Cervantes Institutuak antolatua, azaroaren 17an hasi zen eta 20an bukatu. Hilaren 18an aurkeztu nuen nire txostena: «El vascuence o euskara: perspectiva histórica y panorama actual» zeritzana. Mahaikideak izan nituen honako jaun-andre hauek: José Rodríguez y Rodríguez, Gaztelaniaren Filipinetako Akademiaren zuzendaria; Guillermo Rojo, Gaztelaniaren Erret Akademiaren idazkaria; Xosé Ramón Barreiro, Galiziako Akademiaren presidentea; Joan Martí i Castell, Institut d'Estudis Catalans-eko Secció Filològica-ren presidentea; Josep Palomero, Valentziako Akademiaren presidenteordea; Víctor Freixanes, galiziar idazlea; Anjel Lertxundi, euskal idazlea, eta Carme Riera, katalan idazlea. Mintzaldien ondoren, orduerdiko elkarrizketa izan zen.

2. Biltzarrean zehar, bai eta hara joan baino lehen ere, anitz kazetalarirekin hitz egin nuen, euskarari buruz eta Euskaltzaindiaren lanaz gehienbat. Biltzarkide eta bestelako lagun askorekin ere mintzatzeko aukera izan nuen. Azpimarratzekoa da, bereziki, Instituto Cervantes-eko zuzendaria den César Antonio Molina jaunarekin izandako afaria, azaroaren 19an, zeinetara goian aipatu jaun-andre gehienak eta erakunde horretako beste bi buruzagitzakide joan baitziren. Molina jaunak esan zuen Espainiako hizkuntza guztiei irekia dagoela Institutua, eta gaztelania ez diren hizkuntzek beren tokia izan behar dutela Institutuak munduan barrena dituen etxeetan, bai eskolak emateko (horretarako ikasleak badira), bai bestelako ekintzak antolatzeko, eta bai hizkuntza eta literatura horiei buruzko bibliografia ugaria izateko. Institutuak 60.000.000 eurotako aurrekontua du urtean, eta hiru Ministerioren azpian dago. Hiru Ministerio horiek dira Kanpo Harreman, Hezkuntza eta Kultura. Nik esan nuen horren guztiaren berri eman-go nuela Euskaltzaindia, hitzarmen bati begira. Orobat esan nuen prest geundekeela Euskaltzaindiaren web-gu-nearen esteka eskaintzeko, munduan euskararekiko interesa duen orok sarbide eta argibide erraza aurki dezan.

3. Esan behar dut, eta atseginez esan, lau egun hauetan arras ongi tratatu gintzuela. Biltzarraren antolatzaile izan ziren bi erakundeen buruzagiei eskerrak eman dizkiet egun hauetan.

4. Bestealde, zenbait hitzaldi eman nituen euskararen inguruan, hiri eta leku hauetan:

- a) Azaroaren 11an, Santiagon, Universidad Católicaan.
- b) Azaroaren 12an, Valparaísoan Universidad Públicaan.
- c) Azaroaren 16an, Paranán (Argentina), Consejo Profesional de Ciencias Económicas delakoan.
- d) Azaroaren 22an, Buenos Airesen, Universidad de Buenos Airesko Soziologia Fakultatean.
- e) Azaroaren 30an, Montevideon, Espainiako enbaxadaren Centro Culturalean.
- f) Abenduaren 1ean, Buenos Airesen, Universidad de Buenos Airesko Filosofia Fakultatean (Instituto de Lingüística delakoan, hizkuntzalarien aurrean).
- g) Egun berean, Buenos Airesko *Gure Etxea* izenekoan.

5. Aipatu hirietan Unibertsitateetako eta Euskal Etxeetako zenbait buruzagirekin hitz egin nuen, hitzaldien kariatara edota espresuki bisitak eginez. Esan direnez gain, Buenos Airesko Juan de Garay Fundazioa aipatuko nuke. Idazkaria den Mauricio Goyenechea jauna ikusi nuen. Hiri horretan *Laurak-bat* elkarte urtetsua ere bisitatu nuen, eta Juan Pedro Erkiaga presidentearekin eta Zuzendaritzako beste kide batzuekin mintzatu nintzen.

6. Gainerakoan, Eusko Ikaskuntzaren Argentinako ordezkaria den Gonzalo Auza jauna izan nuen lagun eta laguntzaile ona. EuskoSare delakoa, Euskal Herriari buruzko argibide-biltegi handia, berak kudeatzen du Argentinan, bizpahiru kiderekin batera. Honezkeroko harremanak badira Eusko Sarearen eta Euskaltzaindiaren Onomastika batzordearen artean, eta oso komenigarria da, ene aburuz, harreman hauek sustatzea eta zabaltzea; hitzarmen zirriborro bat bidean dugu. Hori dagokiola, gogoratu behar da duela hiru hilabete Juan J. Zearreta eta biok Jose M. Velez de Mendizabal Eusko Ikaskuntzaren kudeatzailearekin gai horren gainean Donostian izandako bilkura.

7. Txosten honetan garbi azaldu nahi nuke ene ustez ahalegin berezia egin behar harko lukeela Euskaltzaindiak Hego Ameriketako erakunde eta elkarte batzuekin harremanak sortzeko edota indartzeko. Jakina, bibliografiaren alorra garrantzi handikoa da, eta puntu honetan orain emaile izatea dagokigu, hartzaile baino, hango egoera kontuan izaki. Ildo honetatik, Euskaltzaindiaren argitalpen batzuekin joateko asmoa nuen. Eraman nahi nituen kutxengatik (8 ziren), ordea, diru asko zen ordaindu beharra, eta, bi gutxa izan ezik, liburu horiek ontziz joatea pentsatu dugu. Interes bizi-bizia aurkitu dut han gure argitalpen horiek hartzeko. Zuzendaritza jakitun edukiko dut, egingo diren urrats guztiez.

8. Azkue Biblioteka aberastea zen, jakina, nire asmoetariko bat. Horri datzeko- la, esan behar dut material batzuk ekarri ditudala. Agian bereziki aipatzekoa da *Galeuzca* aldizkaria (Buenos Aires, 1945eko uztaila-1946ko abuztua); 12 aleetarik 11 eskuratu dizkit Martin Ospitaleche Montevideoko adiskideak.

9. Ez nuke txosten labur hau bukatu nahi azken egunean, Gure Etxeko hitzaldiaren ondoren, entzule batek (euskara irakasle batek) galdetu zidana papereratu gabe.

Hego Ameriketako euskaldunen fabore Euskaltzaindiak zer egiten duen zen galdera. Nik erantzun nuen 6. puntuko harremanak aipatuz, bai eta Ameriketarako gure argitalpenak ere. Gaineratu nuen zoritxarrez gure indarrak urriak direla, baina, besteak beste, Akademiaren web-gunean hango euskaldunen bisita anitz izaten ditugula. Zer pentsa eman zidan galderak, egia esan, eta eskatuko nuke Zuzendaritzak honen gainean zerbaít proposatzea, gerora begira. Ez da ahantzi behar Eusko Jaurlaritzak baduela Euskal Gizataldeekiko Harremanetarako Batzordea, zeinetan Euskaltzaindiak baitu kide bat, teoriar aholkulari, baina Batzorde horretan ez dugu deus ere egiten; bideak hetsiak dira, eta nekez aholka genezake ezer ere (batzordea urtean behin ere ez da biltzen, bestalde...).

10. Beste zerbaít ere esan nahi nuke. Luza gabe edo erdiko epean, nik uste, komeniko litzateke hango urgazle batzuk izendatzea. Badira pertsona egokiak, jakina, lizentziadunak, euskara irakasleak, e.a. Urrutitik nekez egin daitekeen lana, gure Erakundearen mesedetan eta euskararen onetan, horiek oso ongi buru lezakete.